

Seminář k Obecné sociologii 1: Jedinec a společnost

Katedra sociologie, FF UK

SEMESTR:	ZS 2024	VYUČUJÍCÍ:	doc. Marek Skovajsa, Ph.D.
KÓD(Y):	ASG100106	EMAIL:	marek.skovajsa@ff.cuni.cz
TYP:	0/2, seminář	ČAS A MÍSTNOST VÝUKY:	viz SIS
KREDITY:	3	PREREKVIZITY:	-
FORMA ATESTACE:	Z (zápočet)		

Anotace:

Předmět slouží k prohloubení znalostí osvojovaných v rámci předmětu Obecná sociologie 1 (přednáška), a to formou vztažení probíraných pojmů, teorií a přístupů ke konkrétní sociologicky relevantní problematice, společného rozboru studijní literatury, individuálně a týmově zpracovaných výkladů a dalších úkolů a reflexe domácích příprav. Tematická struktura předmětu se kryje s tematickou strukturou předmětu Obecná sociologie 1.

K předmětu je zřízena stránka v aplikaci Moodle (<https://dl1.cuni.cz/course/view.php?id=6583>). Přihlašovací údaje (heslo) budou zaslány zaregistrovaným studentům na začátku výuky.

Povinná četba je dostupná v Moodle.

Anotace v anglickém jazyce: viz SIS.

Změny v realizaci předmětu v souvislosti s pandemií COVID nebo jinými nenadálými událostmi:

V případě zhoršení pandemické situace nebo jiných závažných událostí během semestru budou zapsaní studenti o přechodu na distanční výuku a dalších změnách včas informováni emailem.

Podmínky zakončení předmětu:

Atestace z předmětu (zápočet) je získána za povinnou účast ve výši alespoň 80 % výuky a za splnění následujícího minima dílčích povinností:

- příprava a přednesení jednoho referátu o zadané četbě (obvykle ve dvojici), časový rozpis referátů bude vypracován a zveřejněn během prvních tří týdnů výuky;
- získání alespoň čtyř bodů za včas odevzdané reflexe četby k semináři; za jednu reflexi lze získat až jeden bod; formát reflexí bude představen v prvních dvou týdnech výuky; reflexe na text, který student-ka zpracovává v referátu, nebudou přijaty;
- aktivní účast na individuálním nebo skupinovém řešení úkolů během semináře;
- účast na diskusi k odevzdaným projektům semestrálních prací do předmětu OS 1 a vypracování komentářů k některým projektům.

Úkoly jsou zejména takového druhu: aplikace vybraného pojmu, teorie nebo přístupu na konkrétní sociální situaci nebo problém, samostatný výklad dané teoretické perspektivy, rešerše a analýza literatury k danému tématu, komentáře k návrhům témat a projektů jiných studentů a studentek. Různé podoby úkolů budou objasněny na úvodních hodinách předmětu.

Veškeré problémy s plněním atestace je třeba konzultovat s vyučujícím co nejdříve.

Odevzdávání reflexí četby (a případně dalších zadaných průběžných úkolů):

Reflexe četby na seminář (nebo jiný druh přípravy, byl-li zadán) účastníci předmětu odevzdávají vždy do 13:00 ve středu předcházející čtvrtku, kdy se příslušný seminář koná. Četba na jednotlivé semináře je rozepsána zde v sylabu.

Reflexe a úkoly se odevzdávají pouze prostřednictvím stránky předmětu v Moodle.

Struktura a časový plán předmětu, včetně četby:

Vysvětlivka k četbě:

přednáška: zde je informativně uvedena četba k příslušné přednášce, která o dva dny předchází daný seminář, aby byla patrná souvislost mezi přednáškou a seminářem. Uvedené datum je datum konání semináře.

seminář: četba určená pro práci v *Semináři k Obecné sociologii 1*. Tyto texty budou předmětem referátů a mohou se k nim také vztahovat některé úkoly.

1. 3. 10. 2024

Úvodní setkání. Sociologický způsob myšlení. Úroveň analýzy a úroveň abstrakce

Četba:

přednáška: Thompson, Kenneth. 2004. „Sociologie“, „Společnost“. In týž. *Klíčové citace v sociologii*. Brno: Barrister & Principal, s. 122 – 127, 128 – 129.

seminář: Bourdieu, Pierre. 2023. *Pascalovské meditace*. Praha: Karolinum, s. 215 – 217. = *analýza postavy kavárenského číšníka*

2. 10. 10.

Jazyk a společnost

Četba:

přednáška: de Saussure, Ferdinand. 2007. „Povaha jazykového znaku“, „Neproměnlivost a proměnlivost znaku.“ První část, první a druhá kapitola. In týž. *Kurz obecné lingvistiky*. Praha: Academia, s. 95 – 107 (minimum s. 95 – 99).

seminář: Mlynář, Jakub. 2016. „Stroje, texty, sítě a jiné obrazy: metaforický rozměr sociologie.“ *Acta Universitatis Carolinae Philosophica et Historica* 22 (2): 51 – 71.

17. 10. se výuka nekoná (čas na studium a přípravu tématu semestrální práce).

3. 24. 10.

Pojem struktury. Strukturalismus a jeho význam pro sociologii

Četba:

přednáška: Hawkes, Terence. 1999. „Úvod“. In týž. *Strukturalismus a sémiotika*. Brno: Host, s. 9 – 15.

Ashendenová, Samantha. 2006. Část kap. 9 „Strukturalismus a poststrukturalismus.“ In Austin Harrington, ed. *Moderní sociální teorie: základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál, s. 267 – 275, 287 – 288.

seminář: Lévi-Strauss, Claude. 2006. „Existují dualistické organizace?“ Kap. VIII in týž. *Strukturální antropologie*. Praha: Argo, s. 120 – 145.

Merton, Robert K. 2007. „Byrokratická struktura a osobnost.“ In týž. *Studie ze sociologické teorie*. 2. vyd. Praha: SLON, s. 178 – 195.

4. 31. 10.

Kultura jako sociologické téma

Četba:

přednáška: Auer, Peter. 2014. „Kultura: Clifford Geertz.“ In týž. *Jazyková interakce*. Praha: Nakladatelství

Lidové noviny, s. 186 – 197.

seminář: Geertz, Clifford. 2000. „Náboženství jako kulturní systém.“ In týž. *Interpretace kultur*. Praha: SLON, s. 103 – 145 (minimum s. 103 – 111, pro referát s. 103 – 126).

↘ 5. 11. 2024 do 23:59 odevzdat návrh tématu práce (OS 1 přednáška)

5. 7. 11.

Jednání a jednající jedinec. Fenomenologická sociologie

Četba:

přednáška: Weber, Max. 2009. „Základní sociologické pojmy.“ § 1, úvodní odst. + odd. I., odst. 1-5 + odd. II. In týž, *Metodologie, sociologie a politika*. Praha: OIKOYMENH, s. 134 – 139, 151 – 154.

Auer, Peter. 2014. „Každodennost: Alfred Schütz.“ In týž. *Jazyková interakce*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 110 – 119.

seminář: Weber, Max. 2009. „Základní sociologické pojmy.“ § 1, odd. I., odst. 7-10. In týž, *Metodologie, sociologie a politika*. Praha: OIKOYMENH, s. 141 – 149.

14. 11. se výuka nekoná (čas na studium a přípravu projektu semestrální práce).

21. 11. se výuka nekoná – Týden humanitních věd (čas na studium a přípravu projektu semestrální práce).

6. 28. 11.

Racionální modely sociálního jednání: rozumný jedinec a nerozumná společnost

Četba:

přednáška: Lužný, Dušan. 2015. „Teorie racionální volby v současné sociologii náboženství.“ *Sociológia / Slovak Sociological Review* 47 (2): 151 – 170 (minimum 151 – 159).

seminář: Elster, Jon. 2013. „Úvod: Dva problémy společenského řádu.“ In týž. *Tmel společnosti: studie sociálního řádu*. Praha: Academia, s. 12 – 28.

↘ 2. 12. 2024 do 23:59 odevzdat projekt semestrální práce

7. 5. 12.

Jedinec a společnost ve strukturním funkcionalismu (Merton, Parsons)

Četba:

přednáška: Martuccelli, D. (2007). „Talcott Parsons (1902–1979): Pokus o dokonalou integraci.“ In týž. *Sociologie modernity: Itinerář 20. století*. Brno: CDK, s. 53 – 88 (minimum s. 53 – 70).

seminář: Parsons, Talcott. 1971. „Pojem společnost: skladebné složky a jejich vzájemné vztahy“. In týž. *Společnosti: vývojové a srovnávací hodnocení*. Praha: Svoboda, s. 24 – 57 (minimum s. 24 – 31 a tabulky s. 55 – 56, pro referát s. 24 – 37 a tabulky s. 55 – 56).

Merton, Robert K. 2007. „Sociální struktura a anomie.“ In týž. *Studie ze sociologické teorie*. 2. vyd. Praha: SLON, s. 132 – 177.

8. 12. 12.

Symbolická interakce a sociální identita + případně komentáře k projektům semestrálních prací

Četba:

přednáška: Outhwaite, William. 2006. Část kap. 5 „Interpretativismus a interakcionismus.“ In Austin Harrington, ed. *Moderní sociální teorie: základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál, s. 161 – 173.

doplňující: Mead, George Herbert. 2017. „Hraní, hra a zobecněný druhý“. Kap. 20 in týž. *Mysl, já a společnost*. Praha: Portál, s. 83 – 93.

seminář: Mead, George Herbert. 2017. „Sociální základy a funkce myšlení a komunikace“ a „Společenství a instituce.“ Kap. 33 a 34 in týž. *Mysl, já a společnost*. Praha: Portál, s. 159 – 177.

Goffman, Erving. 1999. „Úvod“ a část kap. 1 „Herecké výkony.“ In týž. *Všichni hrajeme divadlo*. Praha:

Nakladatelství Studia Ypsilon, s. 10 – 52. /referát už 5. 12./

Goffman, Erving. 2003. „Předmluva“, začátek kap. 1, část „Předstírání“ z kap. 2. In týž. *Stigma. Poznámky o způsobech zvládnání narušené identity*. Praha: SLON, s. 7 – 13 a 88 – 108.

9. 19. 12.

Instituce a institucionalizace. Sociální konstrukce reality (Berger a Luckmann)

Četba:

přednáška: Berger, Peter L. & Thomas Luckmann. 1999. části kapitoly „II. I. Institucionalizace.“ In týž. *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK, s. 56 – 65, 74 – 79.

seminář: Berger, Peter L. & Thomas Luckmann. 1999. „II. I. Institucionalizace.“ In týž. *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK, s. 51 – 93.

Berger, Peter L. 2012. „Od ustavení kliky k pádu říše.“ In týž. *Dobrodružství náhodného sociologa*. Brno: CDK, s. 77 – 106.

↘ 20. 12. 2024 předtermín pro odevzdání semestrální práce (OS 1 přednáška)

23. 12. 2024 - 3. 1. 2025 vánoční prázdniny

10. 9. 1. 2025

Jednající jedinec a sociální struktury (Bourdieu, Giddens)

Četba:

přednáška: King, Anthony. 2006. Část kap. 10 „Struktura a jednání“. In Austin Harrington, ed. *Moderní sociální teorie: základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál, s. 291 – 306.

doplňující: Bourdieu, Pierre. 1998. „Kapitál nového typu“. Kap. 2 in týž. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum, s. 27 – 40.

seminář: Bourdieu, Pierre. 1998. „Je možný nezištný čin?“. Kap. 5 in týž. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum, s. 105 – 119.

↘ 16. 1. 2025 termín pro odevzdání semestrální práce (OS 1 přednáška)

Doporučená literatura (k hlubšímu studiu):

Auer, P. (2014). *Jazyková interakce*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1999). *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK.

Bourdieu, P. (1998). *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.

Bourdieu, P. (2023). *Pascalovské meditace*. Praha: Karolinum

Dahrendorf, R. (1991). *Moderný sociální konflikt*. Bratislava: Archa.

Fromm, E. (2014). *Strach ze svobody*. Praha: Portál.

Giddens, A. (2014). *Sociologie*. Praha: Argo.

Goffman, E. (1999). *Všichni hrajeme divadlo*. Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon.

Goffman, E. (2003). *Stigma*. Praha: SLON.

Harrington, A. ed (2006). *Moderní sociální teorie: základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál.

Hawkes, T. (1999). *Strukturalismus a sémiotika*. Brno: Host.

Joas, H. a W. Knöbl (2020). *Sociální teorie: vybrané přednášky*. Praha: SLON.

Keller, J. (2012): *Úvod do sociologie*. Praha: SLON.

Latour, B. (2016). *Stopovat a skládat světy s Brunem Latourem*. Praha: tranzit.cz.

Martucelli, D. (2007). *Sociologie modernity: Itinerář 20. století*. Brno: CDK.

Merton, R. K. (2000). *Studie ze sociologické teorie*. Praha: SLON.

Nohejl, M. (2001). *Lebenswelt a každodennost v sociologii Alfreda Schütze: pojednání o východiscích fenomenologické sociologie*. Praha: SLON.

Petrusek, M. (2009). *Základy sociologie*. Praha: Akademie veřejné správy.

Piaget, J. (1971). *Štrukturalismus*. Bratislava: Pravda.

On-line Sociologická encyklopedie: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/>